

Avsnitt 98: Relationens betydelse för barn och elever med npf

INFORÖST: Vi på Specialpedagogiska skolmyndigheten arbetar för att alla barn, elever och vuxenstuderande, oavsett funktionsförmåga, ska nå målen för sin utbildning. I podden *Lika värde* förklarar, fördjupar och diskuterar vi specialpedagogik och ger goda råd till dig som arbetar i eller har barn som går i förskolan och skolan. Om du vill veta mer om SPSM och vilket stöd vi erbjuder, gå in på vår webbplats spsm.se och följ oss i sociala medier. Fler avsnitt av podden *Lika värde* hittar du på spsm.se och där poddar finns.

ERIKA: Hej och varmt välkommen till Specialpedagogiska skolmyndighetens podd *Lika värde*. Jag heter Erika Bergman och jag jobbar som pressekreterare på myndigheten. Och i dag så kommer vi att prata om relationens betydelse när man möter barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som adhd och autism. Och vi kommer att lyfta frågan utifrån skolans värld och skolans uppdrag, men vi kommer också att komma in på idrottsrörelsen och andra organisationers roll i att vara bra mötesplatser för alla barn och unga. Och jag har med mig två gäster i dagens samtal och det är Måns Lööf. Du är sjuksköterska på bup Gävle, KBT-terapeut och du är också idrottsledare som utbildar och föreläser om det här ämnet för ledare inom idrottsrörelsen. Och sen är också Danijel Lukic, rådgivare på SPSM med som också ofta möter skolor och ger råd kring

2024-04-29

Dnr

neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och som ju också har varit verksam som idrottsledare. Så jag börjar med att säga varmt välkomna till er båda i det här samtalet.

MÅNS: Tack så jättemycket.

DANIJEL: Tack för det.

ERIKA: Måns, du arbetar ju med den här gruppen barn och unga på olika sätt, både i ditt jobb på bup i Gävle och som utbildare också för idrottsrörelsen. Hur kommer det sig att det här blev en så viktig fråga för dig?

MÅNS: Oj. Egentligen så måste man nog dra sig tillbaka redan till 90-talet när jag började jobba inom barn- och ungdomspsykiatri. Då tänker jag att framför allt gruppen med barn och ungdomar med NPF-diagnoser blev jag väldigt intresserad av för att jag märkte att de ofta var missförstådda. Det var ofta, upplevde jag också, att de liksom kom i skymundan för saker och ting och de fick också ... Många gånger så fick de bära med sig upplevelser av att vuxenvärlden inte förstod. Så jag började egentligen att börja specialisera mig väldigt mycket runt omkring just NPF väldigt tidigt på 90-talet. Men det som kanske var den stora egentligen språngbrädan utifrån det här är att jag själv har en lång, lång, lång bakgrund i att hålla på med olika idrotter och idrotten har varit viktig för mig. Och själv så har jag varit ledare i många olika idrotter också. Och 2001 så åkte jag iväg på ett läge tillsammans med barn och ungdomar som vi

2024-04-29

Dnr

anordnade i Gävleborg där vi gick samman flera olika organisationer, alltifrån skolan ... Det var bup, habiliteringen, socialtjänsten ... Det var flera som gick samman för att skapa en fin avslutning för barn och ungdomar med NPF i slutet på sommaren. Ge dem en boost inför skolstarten. Och vi satt och pratade om vad vi skulle hitta på för någonting att göra på det här lägret. Och då kom jag med den roliga idén att ”vi åker och klättrar”. Och det var ju många som kanske liksom ”oj, ska vi verkligen göra det med de här barnen?” Men i den där stunden när vi gjorde det här ... Det gick ju fantastiskt, självklart, men jag fick väldigt många berättelser av föräldrarna, där många av föräldrarna beskrev ett utanförskap där man inte var välkommen på samma sätt som andra barn. Många gånger att ledare inte förstod sig på eller på olika sätt stötte ut. Så då gjorde jag en studie tillsammans med en psykolog under ett års tid när jag kom tillbaka där vi tittade framför allt på, vad betyder det att få hålla på med idrott när man har en NPF-diagnos? Och då tittade vi också väldigt mycket på ledarskap. Så efter det så följde väl flera år där jag försökte prata om det här och jag hade olika grupper också med barn. Och framför allt de här barnen försökte jag liksom välkomna så mycket som möjligt i det vi höll på med. Men i mitt arbete så träffade jag väldigt många barn och föräldrar som berättade att de inte fick vara med. Alltså man blev utstött på ett eller annat sätt utav okunskap. Och jag var rätt förbannad och tänkte att det här måste vi göra någon skillnad på eller försöka säga åt de här ideella ledarna. Men det

2024-04-29

Dnr

man insåg rätt snabbt är att ideella ledare är oftast föräldrar som råkade räcka upp handen på det där mötet eller som ställer upp. Och det gör ju att det saknas en kunskap. Så sen 2011 så har jag åkt runt i hela Norden egentligen, utbildat mellan 300 och 500 idrottsföreningar varje år just i någonting som jag kallar ”Den förutsägbara ledaren – NPF-kunskap i idrotten”, som är ett koncept då.

ERIKA: Jag tycker du har kommit i kontakt med frågan på flera olika sätt och sen också hållit i frågan då ganska länge, får man säga.

MÅNS: Ja, jag har vägrat släppa den för jag tycker den är fortfarande lika viktig och lika aktuell och vi har också utvecklat nya koncept runt omkring där. Så det har varit en väldigt viktig del av mitt arbete vid sidan om mitt vanliga arbete. Men det jag märkt av i alla fall, det är att jag sett en väldigt stor skillnad, och framför allt för väldigt många barn och ungdomar.

ERIKA: Och Danijel, du som rådgivare, du har ju också fokus på NPF i ditt uppdrag nu, men också i tidigare anställningar inom skolans värld så är det här en elevgrupp som du ofta arbetat med. Och sen har du också bakgrund inom idrottsrörelsen och har sett behov av mer kunskap också i det här sammanhanget. Vad är det du har mött i de uppdragen?

DANIJEL: Jag tror att jag och Måns delar samma bild. Det finns en del elever, främst inom NPF, som slås ut ganska tidigt i olika sammanhang, i olika idrottsrörelser, på

2024-04-29

Dnr

grund av främst okunskap och kanske till och med en otrygghet och en oförutsägbarhet just i de aktiviteterna. I grund och botten så handlar det ju överlag om att de ansvariga personerna som ska leda en grupp, individer, om det handlar om i klassrummet, om det är tränare i fotboll eller om det handlar om klättring, så handlar det om att skapa en trygghet för gruppen. Alltså medlemmarna, deltagarna, ska känna sig trygga med den som leder och instruerar. Och för att få till den här tryggheten så behöver man ha en kunskap om barn och unga med en annorlunda kognition. Den behöver inte vara fel, men den är annorlunda, hur de funkar, hur man behöver förtydliga uppdrag, hur man förtydligar aktiviteter överlag. Och sen har vi en stor mångfald också. Om vi inte bara tittar på NPF generellt så är det en mångfald av människor man möter i idrottsrörelsen. Där behöver man också ha en god kunskap om hur man möter, hur man säkerställer att alla känner sig delaktiga i det här sammanhanget.

ERIKA:

Att ha bra relation är ju alltid en viktig fråga och det är ju någonting som de ofta trycker på i skolans värld. Och viktigt också förstås i föreningslivet, precis som du beskriver, just det här med att man som vuxen känner att man har tillräckligt bra kunskap för att vara den där trygga ledaren, tänker jag. Vad är det som gör då att det här blir så extra viktigt när det handlar om barn och unga med NPF? Varför är det här en sån central fråga tänker ni?

2024-04-29

Dnr

MÅNS:

Egentligen, när jag pratar och när jag utbildar, så brukar jag prata om att vi måste förstå att vårt samhälle har förändrats. Och framför allt att ... Jag brukar ibland prata om den här nya generationen som föddes i slutet på 90-talet som sen fick det där fina namnet betweenis eller tweenis. De har ju liksom en annan syn på vuxenvärlden än vad till exempel barn och ungdomar hade tidigare, när man såg de vuxna som naturliga ledare. Och det har ju gjort också det att de utmanar oss mycket mera när de ... De vill veta om vi klarar av att vara ledare. Men jag tänker ibland så här att när vi ... Vi brukar prata ibland om relationskapital eller att man måste någonstans investera för att man ska kunna få förtjäna någonting. Och jag tänker mig att relationen är alltid viktig för att ett barn eller en ungdom med en NPF-diagnos, de är ju tyvärr väldigt vana vid att bli kritiserade eller att hamna i situationer där de misslyckas. Och där de är väldigt medvetna också att de misslyckas. Och det gör ju det att de skannar ju oftast väldigt mycket mer noggrant dig än vad till exempel andra barn gör. Och ser du liksom en genuin glädje när du möter barnet ... Jag har intervjuat några ledare som är väldigt duktiga och vi pratade allihop om precis samma sak. Det här liksom att när du träffar en person så måste du ha ett genuint intresse för den personen. Att verkligen både med glädje, men med hela ditt kroppsspråk, och att den personen verkligen känner att "shit, du ser mig". Det var som en sa, det var ungefär som Avatar-filmen är så vacker, den säger [hör inte 0:09:14] "jag ser dig". Och jag tror att när man ser någon, då kan man

2024-04-29

Dnr

också skapa en relation och en trygghet för barnet. För någonstans så är det ju så att ska du kunna hjälpa en person eller kunna stödja en person, då måste du ha kunskap om den personen. Har du då inte skapat en relation med den personen, ja, men då kan du inte få någon kunskap. Och nu tänker bara att "här har jag en adhd på papperet, och då ska jag göra si och så här". Det går ju inte. Varje människa är unik och därför måste vi se den här relationen som en viktig faktor och verkligen *se* personen och då på så sätt också veta, hur ska jag stödja? Jag brukar prata om att möta barnet där barnet är, att förstärka styrkor och begränsa svårigheter. Och det kan vi inte göra om vi inte har en relation.

MÅNS:

Jag håller med. Det genuina intresset för människors utveckling förutsätter ju att man tar reda på vilka intressen och vilka behov man har som individ för att kunna tillgodose det, för att klargöra. För är du i ett ledaruppdrag så behöver man ju säkerställa vissa ramar som man ska förhålla sig inom en viss aktivitet. Hur säkerställer jag att vi vet vad som förväntas av oss vid specifika aktiviteter? Men för att få fatt i denna information och hur den ska förmedlas måste jag ju säkerställa att alla förstår och jag behöver förstå även hur barnen tolkar mina instruktioner. Min upplevelse är ju att både i skolan, föreningslivet eller överlag så är vi omringade av väldigt mycket normer och föreställningar om hur saker ska vara. Och det är lite av en kultur som våra barn och unga är lite vilsna i för att det här outtalade, det här självklara vi oftast bär

2024-04-29

Dnr

med oss och tänker att ”så här resonerar nog alla, det här förhåller vi oss till”, det missar ju ganska många barn. Då måste vi få fatt i detta och säkerställa att informationen är tydlig.

ERIKA:

Men jag måste bara fråga, för det du säger, det här med normer som att man ... ja, men att det finns uttalat saker som man förhåller sig till som gruppmedlem eller ... Och det kan ju vara i vilka olika sammanhang som helst, tänker jag. Men menar du då att det för en viss grupp elever inte är så att de här normerna är bekanta om de inte blir uttalade eller ... Förstår jag dig rätt då?

DANIJEL:

Någonstans så behöver man skapa en dynamik som tilltalar den här mångfalden. Vi vet ju att när de här barnen slås ut så handlar det oftast om att de känner sig otrygga och att de kanske inte känner sig som att de tillhör den här gruppen. Och ibland så blir de ju också offer för att ... En person som kanske har adhd, då tycker man att det är ganska intressant i vissa sammanhang att kanske trycka på rätt knappar så att den här eleven eller det här barnet får ett utbrott. Men det här måste man ju bemöta som ledare och vara tydlig i sitt förhållningssätt. Jag har jobbat väldigt mycket med mantran där man presenterar tydligt med ett syfte varför vi gör vissa saker, varför vi inte gör vissa saker. Och en enkel sak kan vara att säga ”här i Kalmar Södra så behandlar vi varandra med respekt, därför gör vi inte så”. Och när man har nött in den här tillräckligt många gånger mot en grupp så blir det

2024-04-29

Dnr

nästan så att den växer och blir en del av en, och då blir ju den här kulturen, hur vi bemöter varandra, våra egna. Våra instruktioner måste vila på en gemensam grund, en gemensam idé. ”Varför ska jag inte göra detta?” För det är inte självklart.

MÅNS:

Utifrån det du säger så skulle jag vilja backa ännu ett steg. Jag jobbar väldigt mycket utifrån att hjälpa ... och framför allt ledare, att jobba med framförhållning, tydlighet och struktur. När det gäller framförhållning, att vara proaktiv, planering, för någonstans så börjar egentligen aktiviteten redan när du börjar tänka att du ska göra aktiviteten. Och då måste du fundera på, vad innebär den här aktiviteten för den här gruppen som jag har? Och har jag då också en relation med barnen så vet jag ju om hur de här barnen brukar reagera. Och då kan jag också planera med min kollega och vi kan planera redan i förväg till exempel hur vi ska agera om någonting händer. Vi kan liksom också agera för hur vi ska lägga upp det. När under träningen ska vi göra den här nya löpövningen till exempel? Ska vi göra den i början eller ska vi göra den i slutet? Tydligheten har vi varit inne på, men det är också hur jag använder mitt kroppsspråk, hur jag använder min röst, hur jag använder mig utav min förmedling. Är den klar och tydlig? Använder jag rätt ord? Hoppas jag över ord som ”kan du”, ”vill du”, ”måste du”? Och också att jag gör den kanske direkt i anslutning till den här delen. Strukturen, den kommer ju i det att jag gör den utifrån rutinerna, att hur jag lägger upp mitt arbete på en träning till exempel. Att när jag

2024-04-29

Dnr

brukar lägga in nya saker, att jag alltid gör det samtidigt. Men också att jag till exempel använder mig utav bildstöd, att jag använder mig utav skärm, att jag använder mig utav time[hör inte 0:14:18].

DANIJEL: Ja, den här förutsägbarheten är ju avgörande och kan man med fler medel presentera och planera, så är det fler som förstår den så klart.

MÅNS: Jag brukar ju prata om den här förutsägbara ledaren eller förutsägbara läraren. Den kommer i många koncept, men grunden tänker jag mig ändå handlar väldigt mycket om att ... Förutsägbarhet handlar ju också om en proaktiv del. Alltså både att jag är proaktiv inför till exempel saker som ska hända, men också att jag verkligen har en genomtänkt tanke, hur är jag för dem jag möter? Hur är jag som person? Och tidigare så byggde ju oftast egentligen våra ledarstilar utifrån hur våra ledare en gång i tiden hade varit, och den var ju oftast en spelad roll. Alltså man tog på sig en roll som man kunde kliva i och kliva ur. Medan dagens ledarroll bygger ju på, som vi pratat om, relationskapital. Men den bygger inte på, som många tror, att man ska vara vän. Det är ju inte det riktigt det handlar om, utan det handlar om egentligen att man ska vara tydlig, att man ska ha en bra struktur i grunden. För att det är väl det här som jag tycker många gånger folk missförstår för att ... Eftersom barn i dag är vana vid att regler ändras för att vi ledare många gånger är osäkra så gör det att de testat oss mycket mera. Och det gör ju att det är ännu viktigare

2024-04-29

Dnr

att vi måste ha en väldigt tydlig grund att stå på, så att de som till exempel vi möter, att de känner så här ”ja, men här har vi en struktur, här vet de exakt”. De vet till exempel vad konsekvensen bygger på, de vet vilka regler som gäller. Och jag brukar till exempel när folk frågar ”vadå, ska man ha regler och konsekvenser?” ”Ja, men det är väl klart du ska ha.” Men jag brukar använda mig utav röda och gula kort och det är ju det att om ett barn till exempel bryter mot regeln, då ger inte jag barnet ett rött kort, som man många gånger gör, utan jag ger barnet ett gult kort. Men det blir ju en signal för mig att ”i dag så måste jag jobba extra så att det inte blir ett rött kort för det här barnet”. För det ger mig en signal att ”i dag är det någonting som inte stämmer”. Så att här handlar det väldigt mycket om egentligen att ha en tydlig struktur i arbetet. Och den här förutsägbarheten, den kan man ju föra över både i skolan, i ... Jag menar, jag till och med utbildar chefer i det här förutsägbara ledarskapet, och där handlar det om att förstå att vi är olika och att jobba med relation.

ERIKA:

Just den här frågan om relation mellan lärare och elever, den har ju diskuterats en hel del. Och det är mycket fokus just på frågan om ordningsregler och så vidare och att man bekymrar sig mycket kring just det här med lärarens auktoritet. Men då menar du, Måns, just det här med ... Ja, men det här med relation är ingenting som står i vägen för att vara en tydlig ledare som har tydliga regler, då?

2024-04-29

Dnr

- MÅNS:** Absolut inte för relationen bygger ju liksom någonstans egentligen ... att du möter barnet där barnet är. Då kan du jobba med att förstärka styrkor och begränsa svårigheter. Men relationen handlar ju mer om egentligen att du i dag måste lära känna barnet. Det är ju det relationen handlar om. Och barnet måste faktiskt få se att, kan du vara lärare eller kan du vara ledare? De kommer ju testa dig och de vill ju verkligen se det. Men tidigare var det ju så att vi kunde glida in med liksom en dimridå på vuxenauktoriteten. Bara för att vi var vuxna så sågs vi som naturliga ledare, och det gör vi inte i dag. Men många missförstår och tänker jag att bara för att jag har en relation så tror man att man ska vara kompis, men det är inte det det handlar om. Relationskapitalet handlar ju om att du ska kunna vara en trygg person där du är förutsägbar, som jag brukar säga. Att du är lätt att lära känna.
- ERIKA:** Men det finns inte en risk då, tänker ni ändå, just med det här med fokus på relation, att det ändå går för långt och att det går liksom ... ja, men lite kanske utöver ... nu tänker jag mycket på skolan då, lärarens uppdrag, och det här att eleven också måste på något sätt ... ja, men man måste ju ändå vara där för att lära eleverna.
- DANIJEL:** Alltså tvärtom. Jag tänker att fokus på förtroendefulla relationer och trygga relationer med elever bidrar just till [hör inte 0:18:15] lärare.

2024-04-29

Dnr

MÅNS:

Vi måste anpassa. Det finns ingen fara med att ha en relation, men problemet är ... Om vi tar samhället i stort. Tidigare så kunde jag ju lätt när jag var ute och gick och jag såg några ungar hitta på bus, så kunde jag ju liksom utifrån min vuxenauktoritet, för man såg vuxna som naturliga ledare, då kunde jag som vuxen säga till och säga ifrån. I dag måste ju skapa en relation. Men problemet är ju i dag att för att vi ska få det där mandatet att kunna prata, så måste vi säga hej. Och det handlar ju egentligen om att möta människor, inkludera människor. I dag så tycker jag liksom att ... Jag menar, vi ser ju i samhället hur ungdomar ... med kriminalitet och sånt där. Men i grunden vet vi att de som lyckas att möta ungdomar, de ser ju ungdomarna, de säger ju hej. Genom det här intresset, det är då du får kunskapen hur personen fungerar. Och då vet du hur du ska hjälpa den. När någon är exakt likadan, när någon agerar och reagerar på exakt samma sätt, då blir vi trygga och skapar en relation med dem. Och förutsägbarhet är inte tråkigt och relationer är inte tråkigt och relationer är inte någonting som hindrar oss från att till exempel hjälpa barn att utvecklas.

ERIKA:

Precis, samtidigt tänker jag att det är ju också så att skolan också sitter med lite andra verkligheter och ramar också utifrån ... Hur kan man göra då för att underlätta för lärare? För det är ju ändå, tänker jag, nya utmaningar. Och det är ju också ett ansvar, tänker jag, för de som skapar förutsättningar. Vad ser ni skulle kunna vara stöttande då för de som ju verkar i

2024-04-29

Dnr

det här nya sammanhanget där det inte räcker med att vara i kraft av att man är äldre för att få auktoritet?

MÅNS:

Nu kommer du in på den där delen som jag ... Jag var ju ute och jobbade i skolan i ett år inom Gävle kommun. Och jag är ju lite grann utav det där att jag önskar att man hade handledning, kollegial handledning, tillsammans med någon som var drivande. För det sitter ju så extremt många väldigt, väldigt, väldigt duktiga lärare ute med en massa kunskap och en massa livserfarenhet från att ha jobbat med barn och ungdomar. Och ibland så känner jag kanske lite grann att ... Som i mitt arbete så har vi handledning där vi får gå igenom. Det där är en sån där sak som jag inte förstår varför inte skolan ... Och jag tänker mig, i idrottens värld så har vi ibland handledning också utav att kunna hjälpa ledare att kunna handleda. Och där är en sån där sak som jag aldrig har förstått, för jag tror att ska man klara av saker och ting ... Man kan inte vara ensam. Och det är väl den delen jag tror mycket på saknas.

DANIJEL:

Jag tror du är inne på helt rätt saker. Någonstans så ... Alltså vi behöver inte uppfinna hjulet på nytt. Det finns många kompetenta människor som har goda relationer. Vi behöver få till den där dela-kulturen, det här erfarenhetsutbytet, avsätta tid för att identifiera, vem är den personen som har bäst relation med den specifika eleven? Hur har man gått tillväga? Hur kan vi utveckla det här arbetet? Hur kartlägger vi relationskompetens eller hur kartlägger vi relationen

2024-04-29

Dnr

elever emellan med resterande personal? Sen finns det ju ... Man får inte glömma det, att ibland så är det svårt att närma sig en annan individ och det kan handla om personkemi. Men då behöver man ju vara så pass trygg i sin yrkesroll och kunna ta ett steg tillbaka. ”Hörni, jag når inte ut till den här eleven just nu, kan någon stötta upp mig?” Jag menar, jag har haft exempel där det inte funkade alls. Vanligtvis så har jag haft förmåga att bygga goda relationer med mina elever och även mina fotbollsspelare som jag har haft hand om. Men när det inte funkar ... Och jag hade en specifik elev i skolan där det bara ”ja, men det här går ju inte”. Och vid ett tillfälle så säger han till mig ”men du Danijel, vilket fint armband du har”. Jag bara ”här, ta det”. Jag gjorde i princip allt för att vi skulle mötas och till slut så var jag bara tvungen att lyfta det med arbetslaget. Jag bara ”jag är ledsen, jag når inte fram hela vägen”. Och efter 5fem, sex månader så fattade den här eleven intresse för styrketräning och började fråga mig om ”kan du följa med mig någon gång och visa mig hur jag ska gå tillväga?” Och där kunde vi hitta gemensam mark.

ERIKA:

Men har du varit med om det också, Danijel, just precis det där, där du har kunnat få hjälp då att komma vidare?

DANIJEL:

Ja, men jag fick ju hjälp här i att det var en annan kollega som kom in och tog den här gruppen specifikt mot den här eleven för att jag skulle få lite andrum och observera och stötta upp de andra, för att vi skulle

2024-04-29

Dnr

få lite distans till varandra. Det handlar ju kanske också om min oerfarenhet under den tiden. Och det handlar om det här genuina intresset, man hittar vägar, men där jag vill poängtera att ibland så kan det vara väldigt svårt att närma sig en specifik individ. Och då är det viktigt att man ändå har ramar och strukturer som man förhåller sig mot, som man arbetar med, att man är tydlig i sitt resonemang.

ERIKA: Jag måste bara fråga, för jag tänker att ... Måste man tycka om alla? Är det det vi pratar om när vi pratar om relationskompetens och relation?

MÅNS: Nej, det är klart du inte behöver tycka om alla personer, men jag tror att den viktigaste delen i det här, och det här är väl kanske det som är det svåra i den nya typen av ledarstil, det är ju det att inkludering handlar ju faktiskt om att börja med dig själv. Alltså, när du inkluderar, när du ser ... då tydliggörs ju väldigt mycket dina normer och dina grundvärderingar. Vad du har för grundvärderingar om hur vi ska anpassa eller hur personer ska få vara med, den blottas ju väldigt mycket och det gör ju också det att man kan tycka att det här är väldigt jobbigt. Och sen samtidigt är det den här delen också att kunna hänga med i den nya utvecklingen. Jag och vi när vi jobbar med barn och ungdomar, vi måste ju hela tiden också vara beredda på att blotta oss själva och fundera på, men hur ser jag på saker och ting? Hur inkluderar jag? Hur möter jag det här barnet? Alltså självklart, vi kan ju inte tycka om alla, men vi

2024-04-29

Dnr

ska i alla fall kunna bemöta alla med respekt, vi ska kunna bemöta alla med glädje, vi ska alltid kunna hälsa på dem. Men tycker vi inte om dem så måste vi också inse att många gånger när det gäller barn och ungdomar med till exempel NPF, de känner av det här och då får du en reaktion. Och då ligger reaktionen faktiskt från din sida, inte barnet, men barnet känner av om inte du tycker om det. Så enkelt är det.

DANIJEL:

Det är jätteviktigt det du poängterar, för jag menar, vänder man på det så har man ju nästan som ett mantra att barn och unga lär inte av människor de inte tycker om. Är det så att ni inte funkar så får du inte visa det. Men det finns ju inget krav på att du måste tycka om alla barn, det är omöjligt. Jag tror inte det finns någon människa som tycker om alla personligheter. Den här kopplingen blir ju lite också mot ... Ja, men den här gamla dikten av Hjalmar Söderberg, *Doktor Glas*. Jag tycker att den är så talande för hur vi behöver se på våra unga. Den går ut på att man vill bli älskad, i brist på det vill man bli beundrad, i brist på det vill man bli fruktad, i brist därpå avskydd eller föraktad. Man vill inge människor någon slags känsla. Själen ryser inför tomrummet och vill ha kontakt till vad pris som helst. Och det här blir ju den här kopplingen, visa aldrig att du inte tycker om några barn.

MÅNS:

Har du då handledning också så kan någon fråga sig varför. För det kan ju vara så att du känner dig stressad, att det händer saker och ting. Det finns ju

2024-04-29

Dnr

saker och ting som du faktiskt kan påverka det där. Jag tänker mig i mitt arbete när jag möter barn och ungdomar, jag tänker aldrig tanken på att jag kan inte tycka om alla. Jag tänker aldrig den tanken, däremot så vet jag om att varje människa som jag möter, de påverkar mig på ett eller annat sätt. Och där ligger väldigt mycket grunden till hur jag hanterar det. Och det är det som kanske är den intressanta saken i det här med relationskapital. För det handlar ju också om att du är ett instrument och därför behöver du också fundera på vad och varför jag reagerar, varför jag inte tycker om den här ... Inte bara att ”jag tycker inte om den personen”. Det måste ju finnas en anledning. Och den där delen tycker jag är viktig att faktiskt gå kanske lite grann på djupet i, för det är ju det som är det nya, tycker jag, att vi måste också använda oss själva. Vi måste fundera på, varför inkluderar jag inte den här personen?

DANIJEL:

Det är ju faktiskt mer regel än undantag. Om man frågar lärare eller pedagoger som arbetat under en längre tid och som kanske gått i pension, så säger de nästan alltid ”de eleverna som kommer och hälsar på mig på Maxi eller på torget, på gatan, är oftast de elever som har utmanat mig mest”. Och det säger ju också någonting för att ... den utmaningen ... För att det är precis ... Det handlar inte om att tycka om, men det väcker vissa känslor och det är ju en utvecklingsfas i det arbetet med. Så det är faktiskt lite fascinerande.

2024-04-29

Dnr

- MÅNS: Du står för strukturen.
- ERIKA: Nej, men för jag tänker kanske inte att det handlar om att tycka om eller inte tycka om, utan jag tänker att man kanske inte har så jättestarka känslor för sin elev. Man tycker om att undervisa och att det kanske är det som på något sätt får våra drivkraften i att man jobbar som lärare och gör sitt jobb.
- MÅNS: Ja, och det är ju lite ... Jag har ju nött det här citatet ett tag nu, men Martin Hugo som är docent och forskare vid Borås högskola pratar om att en elev behöver känna sig trygg, sedd, bekräftad och inte korkad. Och kan man plocka isär de här begreppen och se på dem för vad de faktiskt är, så är det ett arbetsuppdrag för att säkerställa lärande. För att du ska kunna delge dina kunskaper i ett visst ämne, för att du ska få en progression, så behöver man säkerställa att elever är trygga, sedda, bekräftade och inte korkade. Och då handlar det om att man skapar en skolidentitet, att man bygger på att en elev får lyckas i det lilla för att man ska känna sig stark, för att vara mottaglig för mer.
- MÅNS: Om du är ledare, och jag tänker väl kanske så också som lärare, så har du väl i alla fall ett genuint intresse av andra människor. Någonstans så tror jag väl att varenda person som jobbar med människor har ett genuint intresse av att de tycker det är kul. Det är jättehäftigt att träffa en person, det är jättehäftigt att få vara med på en människans resa och ta det där sista kortet när de har lyckats.

2024-04-29

Dnr

- DANIJEL: Ja, det är den stora belöningen.
- MÅNS: Ja.
- DANIJEL: Man behöver ju ställningstaganden ... Ska man vara en uppdragsgivare eller en vägvisare, det är ett vi-
arbete.
- ERIKA: Jag har en annan fråga också som jag skulle vilja ställa, som jag har funderat mycket på, som handlar om båda de här världarna vi pratar om i dag, där vi pratar både om det som är civilsamhällets organisationer, idrottsorganisationer, eller vad det nu kan vara för sammanhang, dit barn och unga kommer, och sen pratar vi om skolan. Jag funderar mycket på just det som du beskrev, Måns, om det här med att det inte alltid är så lätt att vara ett barn eller en ungdom med NPF, och få det att funka och känna sig kanske sedd och bekräftad på ett bra sätt i civilsamhällets organisationer. Vad kan det få för konsekvenser, har jag funderat mycket på, just för skolan också, i det här med att man inte får så många tillfällen att faktiskt träna på det här med sociala sammanhang och att fungera tillsammans med andra och få den här, vad ska vi säga, speglingen? Vad tänker ni om det?
- MÅNS: Jag vet inte om jag ska börja där, men jag tänker så här, när jag möter barn så brukar jag fråga dem "hur går det på skolans viktigaste lektion?" Och då brukar de säga "vilken är det?" Så brukar jag säga "rasten". Jag brukar ofta prata om rasten eller till exempel också i idrottsrörelsen, för att ... Om jag har haft en

2024-04-29

Dnr

bra rast så speglar det också sen om jag får en bra lektion. Vi vet om också att barn som rör på sig, barn som är ute och har en positiv känsla på en rast också ökar dopaminhalten i hjärnan. Det finns studier från USA också som pekar på att den här rörelsen gör också det att du tar in mera. Men jag tror att den här socialiseringen och att lära sig att få vara i en känsla där du lyckas, den är så otroligt viktig för att du ska kunna orka med saker och ting som är svårt. Därför brukar jag säga att både rasten och framför allt också att idrottsrörelsen ... Jag vet inte hur många barn som jag har träffat där, där man beskriver att idrottsrörelsen har varit en oas för barnet, där de har mött människor som har tyckt om dem eller som har sagt att du är bra. Eller som en liten pojke som var på väg till judon här i Gävle som sa till sin mamma att "tänk mamma, nu är vi i alla fall på väg till någonting som jag är bra på". Jag tror att de delarna gör ju det att det stärker självkänslan att faktiskt orka med saker och ting som kanske är svåra och utmanande för en, till exempel som skolan som egentligen är en väldigt utmanande arena för barn med NPF:er, som att de inte riktigt är anpassade för att klara av den delen, om man ska hårdra det liksom. De borde ju få en helt annan typ utav utbildning i naturen eller där man rör sig eller gör andra saker. Att sitta still och sitta och koncentrera sig, det är ju liksom ... Tänk dig själv att få göra det som absolut är svårast för en.

ERIKA:

Vill du lägga till någonting, Danijel? Vad tänker du?

2024-04-29

Dnr

- DANIJEL: Ja, det handlar om den goda självbilden och jag tror att en bredare kunskap överlag om kognition och perception, alltså den fysiska miljön och vad den gör. På idrottslektioner, att man tar hänsyn till att de här barnen kanske är extra känsliga för alltför stora idrottshallar, att det är alldeles för högt ljud, duschen kan vara väldigt jobbig. Killarnas duschrum tenderar ibland att lukta lite speciellt. Att man har med sig de här sakerna. Att man ställer sig frågorna och att man frågar eleven, om vi ska utgå ifrån bara skolperspektiv nu, att man ställer de här frågorna, vad är det som utmanar? Vad är det som ställer till det? För att det kan ju vara väldigt, väldigt enkla anpassningar, men det handlar om en förutsägbarhet som vi varit inne på, men vi måste ha en god kunskap om perceptionens betydelse i skolan överlag.
- ERIKA: Hörni, jag ser att tiden har dragit iväg och spännande samtal är det ju, men vi måste tyvärr avrunda, så jag får säga ett stort tack till er för att ni var med och bidrog utifrån båda de här två olika erfarenheterna som ni har.
- DANIJEL: Tack snälla.
- MÅNS: Tack.
- ERIKA: Och sen vill jag också säga till dig som har lyssnat att det finns mer information och kunskap att hämta på vår webbplats spsm.se. Och där har vi också Studiepaket NPF som du, Danijel, har varit med och tagit fram tillsammans med kollegor på SPSM, som

2024-04-29

Dnr

vänder sig till arbetslag. Och på vår webbplats spsm.se så har vi också våra andra poddavsnitt publicerade, som handlar om undervisning och lärande för barn, elever och vuxenstuderande i behov av stöd. Och de poddarna hittar man också där poddar finns.

Så vi får avsluta där och säga tack till er som har lyssnat och hej då.

INFORÖST:

Tack för att du har lyssnat på SPSM:s podd *Lika värde*. Fler avsnitt hittar du på spsm.se och där poddar finns.